

Aktuálna situácia v chovoch nosníc na Slovensku

V druhej polovici mesiaca október bol na farme nosníc v Dvoroch nad Žitavou potvrdený výskyt vtáčej chrípky. Následne bol zo strany veterinárnej a potravinovej správy nariadený celý rad opatrení na zamedzenie ďalšieho šírenia vírusu a kompletnú dezinfekciu celej farmy. Napriek tomu, že nákazou boli postihnuté iba dve haly s nosnicami v podstielkových chovoch, museli byť zabitú všetky nosnice nachádzajúce sa na danej farme. Táto nákaza spôsobila v produkcii slovenských vajec výpadok na úrovni 12 %, ktorý sa čiastočne prejavil začiatkom novembra na trhu. Následne však ďalší slovenskí chovatelia prijali opatrenia, ktoré zabezpečili dostatočnú ponuku vajec v obchodoch v predvianočnom období - obmedzili vývoz vajec do zahraničia a nosnice, ktoré mali ísť na porážku, boli ponechané v chovoch až do konca roku 2024.

V súvislosti s nariadenými opatreniami vznikla chovateľovi škoda vo výške niekoľko miliónov EUR. Časť z tejto škody bude preplatená v rámci poisťného. O zvyšok odškodnenia sme požiadali Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ktoré si náhradu škody následne môže vyžiadať z prostriedkov EU.

V prvej polovici mesiaca február boli všetky nariadené opatrenia na farme vykonané a ukončené a chovateľ začal s postupným naskladňovaním hál na farme v Dvoroch nad Žitavou. Vo februári bolo na farmu presunutých z vlastných odchovní prvých 150 000 ks nosníc, ktoré začali so znáškou vajec. Ďalšie nosnice budú na farme naskladnené v období pred Veľkou nocou, aby bol zabezpečený dostatok vajec v obchodnej sieti v predveľkonočnom období, kedy každoročne stúpa dopyt po vajciach.

Zahraničné obchodné reťazce už od roku 2019 avizujú, že po roku 2025 nebudú predávať vo svojich prevádzkach v SR žiadne slovenské vajcia z klieťkových chovov. Medziročne na Slovensku prišlo k poklesu počtu nosníc v intenzívnych chovoch o 4,5 % z dôvodu ich rekonštrukcií na alternatívne spôsoby chovu. Z celkového počtu nosníc sa chová v klieťkových chovoch 60 %, v podstielkových chovoch 34 % a vo voľných výbehoch a ekologických chovoch 6 % nosníc.

Tempo rekonštrukcie klieťkových chovov je stále pomalé. Dôvodom je neskoré vyčlenenie finančných prostriedkov na rekonštrukcie klieťkových chovov z Programu rozvoja vidieka. Nové projekty boli schválené až v závere roku 2024 a v súčasnosti sú technológie iba objednané a realizované budú až v letných mesiacoch.

Ak chceme splniť požiadavku zahraničných obchodných reťazcov a nebudeme im po roku 2025 dodávať žiadne vajcia z klieťkových chovov, potrebujeme mať v priebehu roku 2025 ukončenú rekonštrukciu ďalších minimálne 20 % klieťkových chovov. Na rekonštrukcie tohto množstva bude nevyhnutné vynaložiť investície vo výške 25 miliónov EUR na chovy nosníc a odchovy mládok.

Ak nepríde k rekonštrukcii dostatočného množstva klieťkových chovov v SR do konca roku 2025, nastane problém s odbytom vajec z klieťkových chovov v zahraničných obchodných reťazcoch a slovenské vajcia môžu byť nahradené vajcami zo zahraničia. Preto je nevyhnutné, aby boli vyčlenené v čo najkratšej dobe finančné prostriedky na rekonštrukciu klieťkových chovov z finančných nástrojov v rámci súčasného programovacieho obdobia.

Konzumné slepačie vajcia patria medzi základné potraviny a ako jedna z mála základných potravín neboli v minulosti zaradené na Slovensku medzi tovary so zníženou sadzbou dane. Avšak vo všetkých okolitých krajinách sú medzi tovary so zníženou sadzbou DPH zaradené. Preto sa stretávame aj s javom, že v pohraničných oblastiach chodia spotrebitelia nakupovať slepačie vajcia do okolitých krajín, kde je DPH na vajcia znížená a preto sú vajcia lacnejšie.

Konzumné slepačie vajcia sa na rozdiel od niektorých iných základných potravín konzumujú na dennej báze, či už vo forme vajec alebo vo forme potravín, ktoré ich obsahujú. Preto si myslíme, že konzumné slepačie vajcia by mali byť zaradené do zoznamu tovarov so zníženou sadzbou dane z pridanej hodnoty vo výške 5 %.